

РЕКОМЕНДАЦІЇ БАТЬКАМ СОРОМ'ЯЗЛИВОЇ ДИТИНИ

- 1. Фон спілкування з дитиною повинен бути спокійним і доброзичливим.**
- 2. Необхідно звести до мінімуму критику і негативні оцінки поведінки дитини, а щодо її особистості такі оцінки взагалі неприпустимі.**
- 3. Головний козир дорослих — це терпіння і тактовність.**
- 4. Необхідно розвивати у дитини ініціативність і самостійність.**
- 5. У побуті необхідно стимулювати дитину до різнобічного спілкування: звернутися до когось з проханням, віддати що-небудь (гроші — продавцю, телеграму — телеграфісту тощо). На перших етапах присутність та участь знайомого дорослого обов'язкова.**

РЕКОМЕНДАЦІЇ БАТЬКАМ НЕСПОКІЙНОЇ ДИТИНИ

- 1. Слід уникати крайнощів: не можна дозволяти дитині робити все, що їй заманеться, але не можна і все забороняти. Чітко виберіть для себе, що можна і чого не можна, і погоджуйте це з усіма членами родини.**
- 2. Показуйте дитині приклад своєю поведінкою: стримуйте свої емоції, адже вона наслідує вас.**
- 3. Приділяйте дитині достатньо уваги, вона не повинна відчувати себе забутою, але в той же час поясніть дитині, що бувають моменти, коли у вас є інші турботи, вона повинна це зрозуміти і прийняти. Пам'ятайте, що істеричні напади найчастіше пов'язані з прагненням повернути до себе увагу або викликати жаль та співчуття.**
- 4. Не треба потурати дитині, не треба змінювати своїх вимог. Коли дитина заспокоїться, поясніть їй, чому ви зробили так, а не інакше.**

РЕКОМЕНДАЦІЇ БАТЬКАМ КОНФЛІКТНОЇ ДИТИНИ

- 1. Слід стримувати прагнення дитини провокувати сварки з іншими. Треба тактовно коригувати недружні погляди або бурмотання з образою собі під ніс.*
- 2. Припинивши сварку, не звинувачуйте іншу дитину в її виникненні, захищаючи свою. Прагніть об'єктивно розібратися в причинах, що її спровокували.*
- 3. Після конфлікту обговоріть з дитиною причини його виникнення, визначте неправильні дії своєї дитини, які спричинили його. Спробуйте знайти інші можливі способи виходу з конфліктної ситуації. Не обговорюйте в присутності дитини проблеми її поведінки. Вона може затвердитися в думці про те, що конфлікти неминучі, і продовжуватиме провокувати їх.*
- 4. Не завжди слід втручатися у сварки дітей, потрібно надати їм можливість самим порозумітися і навчитися спілкуватися. Проте, якщо під час гри одне з них завжди перемагає, а інше виступає «жертвою», слід перервати таку гру, щоб запобігти формуванню боязкості у переможеного.*

ДИТИНА І ТЕЛЕБАЧЕННЯ

Телебачення несе нам різноманітну інформацію, є формою нашого дозвілля і дозвілля наших дітей. Як показує статистика, щоденний, кількогадинний перегляд телепередач для більшості наших сучасників – норма, стиль життя. Цю звичку поступово переймають і наші діти. А чи така вже безвинна ця звичка? Дозвольте надати інформацію про дослідження сучасних науковців щодо впливу телебачення на розвиток дитини, а як поводитися вже вирішувати нам самим.

Сучасні психологи після проведення спеціальних експериментів дійшли висновку про негативний вплив телебачення на психофізіологію, психіку та поведінку людини. Те, що від надмірного перегляду телебачення потерпає зір, відомо майже кожному, а от що страждає і майже весь комплекс психічних процесів, станів і властивостей людини, особливо у дітей, знають далеко не всі. Зазирнемо до лабораторій учених, щоб переконатися в справедливості нашого твердження.

Отже, дитина і телебачення, його вплив на неї.

Психомоторика. Тривале сидіння перед телевізором у відносно нерухомій позі може провокувати в дитини стан неприродного збудження як компенсацію попереднього стану гіподинамії. Тож не дивно, що після цього вона якийсь час не може зосередитися, не знає «куди себе подіти». Як тут не згадати прописну істину: „сидячий” спосіб життя і здоров'я — речі несумісні у будь-якому віці.

Сприйняття. Зображення на екрані телевізора не сприяє формуванню просторового та кольорового зору, тобто не дає уявлення про перспективу, віддаленість об'єктів один від одного, а також про тонкі відтінки кольорів. Викликають також серйозне занепокоєння форма та стиль зображення людей і речей у зарубіжних «мультиках»: грубі, квадратні або інші неприродні обриси обличчя людей і тіла тварин (наприклад, як у мультфільмі «Людина-павук») ще більше відділяють дитину від реального світу.

Уявлення. У дошкільному віці в дитини активно формуються внутрішні образи та внутрішній план дій. Неабияку роль у цьому відіграють художні твори – казки, оповідання, які читає дорослий або ж сам малюк, або які дитина слухає по радіо. При цьому дитина намагається уявити події, запам'ятати та пережити їх. Так народжуються власні яскраві образи. Коли ж дитина сприймає вже сконструйовану на екрані реальність, вона ніби «споживає» вже готові образи, і її внутрішні уявлення пасивні та позбавлені індивідуальності, що, безумовно, шкодить інтелектуальному розвитку.

Пам'ять. Оскільки здорова пам'ять є провідною серед інших видів людської пам'яті, можна зробити висновок, що сприйняття нового за допомогою телебачення є найлегшим для дитини, а, як відомо, те, що легко дається, не завжди розвивається.

Увага. Ми вже казали, що після тривалого перегляду телепередач у дітей часто погіршуються концентрація уваги та самопочуття. Особливо негативно впливає на дитячу увагу такий телевізійний продукт, як реклама. Встановлено, що розробники реклами подеколи застосовують спеціальні психологічні методи, які підсилюють у людини почуття тривоги, викликають емоційне напруження. Ясна річ, що дитина, в якій рівень довільності уваги ще низький, тобто яка погано керує власними психічними процесами та станами, часто надзвичайно чутливо відгукується на такий спрямований вплив, як реклама. Так, одна мама скаржилася, що в її малюка (1,5 року) сформувався рефлекс: його можна нормально нагодувати або заспокоїти тільки тоді, коли він дивиться рекламу або навіть тільки прислухається до неї (зазвичай, до певної реклами, яку він уже знає).

Мислення. На сьогодні доведено, що телебачення культивує усереднену точку зору. Перегляд великої кількості телепередач уніфікує погляди, згладжує стадії розвитку людини. Реклама часом підштовхує до скороспілих висновків та необдуманих вчинків. Діти, які регулярно та надмірно «споживають» продукцію засобів масової інформації, мислять надто поверхово, готовими асоціаціями. Як співвідносяться особливості мислення дітей та їх сприйняття телебачення? Оскільки в малят поки що небагатий життєвий досвід, їм важко адекватно оцінити телевізійну інформацію. Діти не здатні критично мислити та здійснювати аналіз, тому надумані телеісторії сприймають як реалістичні, що віддаляє малят від розуміння реального життя.

Мова та мовлення. Психологи встановили, що діти запозичають з телепередач специфічний стиль розмови. Останні дослідження психологів у країнах ОЕС показали, що кожна третя або четверта дитина дошкільного віку страждає на затримку розвитку мовлення або його порушення, незалежно від рівня освіти батьків або

належності до певного соціального прошарку. На жаль, «німий ефі» посідає дедалі більше місце у родинному спілкуванні. Батьки разом з дітьми сидять перед екранами телевізорів або одна із сторін біля комп'ютера і їхнє спілкування зводиться лише до ситуативного, наприклад: «Дай», «Відійди», «Не чіпай», «Так», «Ні» тощо. Намагання психологів виправити відставання у мовленнєвому розвитку дітей згодом не завжди буває успішним, надалі у таких дітей виникають серйозні проблеми з опануванням правопису, пам'яттю, психомоторикою.

Уява, фантазії та творчі здібності. Надмірне захоплення телебаченням, вважають психологи, затримує розвиток оригінальності, самостійності, незалежності мислення, уяви та фантазії – цих головних складників творчого процесу, що підтверджується низкою емпіричних досліджень. Так, встановлено, що:

- * діти із маленьких містечок, де немає розвиненої системи телекомунікацій, проявляють меншу стереотипність поведінки і набагато вищі творчі здібності (дослідження канадських психологів), ніж їхні однолітки з великих міст;

- * діти складають оригінальніші продовження оповідань, початок яких почули по радіо, ніж тих, що побачили по телевізору;

- * дошкільнята, які багато дивляться телевізор, рідше грають з уявним товаришем, у них низький рівень уяви, вони не здатні до активного творчого мислення, постійно чекають, що важлива інформація надійне ззовні, не продукують власних ідей та суджень, у них формуються стандартні зорові образи та асоціації;

- * у дітей, які дивляться телепередачі десять і більше годин на тиждень, за оцінками експертів, на чверть знижений творчий потенціал;

- * перегляд жорстоких мультфільмів і фільмів зі сценами насильства перешкоджає прояву фантазії дітей.

Щодо впливу жорстокості на творчий потенціал дитини, то ось як пише про це авторитетний дослідник телебачення Р. Харріс: «У нових дитячих шоу на телебаченні вбачаємо велику небезпеку, оскільки, чим доступніші ставатимуть дітям агресивні іграшки, тим вірогідніше, що вони наслідуватимуть жорстоку поведінку персонажів мультфільмів.» Хлопчаки всіх поколінь грали у війну, але раніше більше доводилося працювати їхній уяві: палиця в них правила за меч, шматок картону – за пістолет. Тож у дітей був стимул до розвитку творчих здібностей. А вже пластиковий автомат-іграшку можна використати у грі тільки для того, щоб убивати людей, і ніяка фантазія тут не потрібна. Такі ігри та іграшки спонукають маленьких дітей дивитися на реальні речі та людей «просто, як на іграшки».

***Емоції.** Дуже непокоїть психологів виникнення у дітей страхів і розладів емоційної сфери після перегляду телепередач, в яких фігурують всілякі монстри, мутанти та інші істоти, породжені хворобливою уявою їхніх творців. Щоб подолати страх, дошкільнята починають щось їсти, заплющують очі, стискають якийсь предмет. Інколи такі перегляди можуть призвести до нервових зривів, особливо якщо діти вірять у реальність насильства на екрані.*

Після перегляду жорстоких фільмів у більшості людей з нормальною здоровою психікою настає стан так званої «сенсibilізації», тобто підвищеної чутливості (вони, наприклад, починають гостріше реагувати на несправедливість, емоційніше сприймати події життя). Однак, якщо насильство бачити на екрані щодня і врахувати, що люди дивляться телевизор здебільшого у розслабленому стані, то в них за етапом сенсibilізації розвивається стан «десенсibilізації» – зниження чутливості. «Когось б'ють, над кимсь знущаються – а це що новина?» Тож не дивно, що чим більше людина приохочується до фільмів жахів, тим менше вона проявляє

емпатію до інших людей – факт, зафіксований психологічними дослідженнями.

Відповідаємо: на жаль, досліджень, які б говорили нейтральний або незначний вплив телебачення на дітей, досить мало, переважна їх більшість робить невтішні висновки.

А чи можна використовувати силу ЗМІ, у тому числі й телебачення, для благородної мети? На прикладі деяких спеціальних пізнавальних дитячих телепередач було показано, що вони дають позитивний, хоча й короткочасний, вплив на розвиток дитини, а саме: збільшується її словниковий запас, формуються позитивні соціальні установки. Це ефект підсилюється, коли зміст телепередачі обговорюється дитиною разом з батьками чи вчителями або якщо перегляд супроводжується навчанням. Отже, протидіяти негативному впливові телебачення можна й потрібно, і робити це необхідно в різні способи і на кількох рівнях: суспільства, родини, окремої людини. Ми не можемо повністю відмовитися від цього продукту людської творчості у своєму повсякденному житті, однак недоречно його перетворювати на головну життєву цінність. Занадто вже великий, різноманітний, чудовий реальний світ.